

Klub Przyrodników

---

ul. 1 Maja 22, 66-200-Świebodzin
Konto: BZ WBK SA o/Świebodzin nr 571090 1593 0000 0000 5901 5348
tel./fax 068 3828236, e-mail: lkp@lkp.org.pl, <http://www.lkp.org.pl>

Drawno, 23 maja 2003
Paweł Pawlaczyk

Wnioski do planu urządzania lasu i Programu Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Głusko

- 1.** Uwzględnić projektowany rezerwat Torfowisko Osowiec oraz wcześniej zgłoszone propozycje utworzenia użytków ekologicznych na torfowiskach (patrz Inwentaryzacja przyrodnicza otuliny DPN, Inwentaryzacja przyrodnicza gminy Drawno).
- 2.** Rozważyć zaproponowanie do ochrony w formie rezerwatu przyrody kompleksu buczyn między jez. Łęczyn a Mierzęką Strugą, wraz z odcinkiem Mierzęckiej Strugi poniżej Łęczyna (oba zbocza doliny - przechodząco na teren Ndl. Smolarz).
- 3.** Pozostawić stare drzewostany sosnowe przylegające do rzeki Korytnicy lub łąk nad Korytnicą - na szerokość 1 wydzielenia nie planować ich do użytkowania rębego. Szczegółowy wykaz takich drzewostanów postulowanych do pozostawienia, ze względu na wartości przyrodnicze i krajobrazowe, dostarczymy w terminie późniejszym.
- 4.** Nie planować zalesiania łąk nad Korytnicą (zarówno powyżej jeziora Nowa Korytnica, jak i poniżej miejscowości Nowa Korytnica), zaplanować w POP ich utrzymanie przez czynną ochronę.
- 5.** Fragmenty doliny Korytnicy postuluje się zaproponować do ochrony w formie Zespołów Przyrodniczo-Krajobrazowych (część. przechodząco z Ndl. Drawno)

6. Prawie całe nadleśnictwo leży w proponowanym obszarze Natury 2000. W obszarze tym przedmiotami ochrony będą¹: jeziora ramienicowe, jeziora dystroficzne, naturalne niezniekształcone jeziora eutroficzne, łąki trzęślicowe, torfowiska przejściowe, (wszystkie torfowiska mszarne z torfowcami), podmokłe łąki, kwaśne i żyzne buczyny, grądy, brzeziny bagienne, bory bagienne, łągi (olsy) nad ciekami, populacje bobra, wydry, kumaka nizinnego i ew. górskiego, traszki grzebieniastej, modraszka nieparka.

Zapewnienie zgodności planu urządzania lasu i Programu Ochrony Przyrody z prawdopodobnymi przyszłymi wymogami ochrony ostoi siedliskowych Natura 2000 wymaga zinwentaryzowania i skatalogowania powyższych elementów w Programie Ochrony Przyrody. Inwentaryzacji płatów żyznych (perłówkowych) buczyn - są one elementem nieczęsto występującym w Puszczy Drawskiej.

7. Gospodarowanie w buczynach, a szczególnie w żyznych buczynach perłówkowych, wymaga zaplanowania ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ochrony przyrody (buczyny będą w tym obszarze szczególnie ważnym elementem 'Natury 2000'). Proponujemy:

- Zachowanie przez obecny okres urzędniowy reprezentacji najcenniejszych starodrzewi bukowych i dębowych jako "ostoi różnorodności biologicznej gatunków związanych ze starodrzewiami" – sugeruje się wybranie takich płatów (co najmniej kilku drzewostanów) w toku prac nad planem i ujęcie ich jako lasy ochronne – cenne przyrodniczo, zaliczenie do gospodarstwa specjalnego; nie jest konieczne do tego tworzenie specjalnych form ochrony przyrody.
- Przy planowaniu cięć odnowieniowych w buczynach uwzględnić fakt, że nie tylko w skali całego obrębu, ale w każdym z trzech kompleksów buczyn (buczyny okolic Żeleźnicy, buczyny w okolicy jez. Wyrwa, buczyny między jez Łęczyn a Mierzęcką Strugą) udział % drzewostanów >100 lat nie powinien się zmniejszyć

8. W Programie Ochrony Przyrody przeanalizować i ewentualnie ująć potrzebę czynnej ochrony i renaturalizacji mokradeł Rynny Rogoźnickiej

---

¹ Wymieniono elementy występujące na terenie Nadleśnictwa wg naszej wiedzy

9. Rozmieszczenie na terenie Nadleśnictwa chronionych i rzadkich gatunków roślin wymaga uzupełnienia inwentaryzacji terenowej w zach. części obrębu Wołogoszcz, dotychczas mniej dokładnie spenerowanej.

10. Proponuje się skatalogowanie w Programie płatów siedlisk chronionych, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie - Dz. U. z 3.09.2001 (por. także punkt 6 – są to w większości bowiem zarazem siedliska Natury 2000). Proponuje się wykonanie w/w wg wzoru:²:

Wzór: Wykaz chronionych siedlisk przyrodniczych

Lp.	Typ chronionego siedliska przyrodniczego	Leśnictwo, oddz., pododdz.	Powierzchnia [ha]	Ogólny opis, sposób wykształcenia, dynamika	Zagrożenia	Opis obiektu, kategoria gruntu, dodatkowe walory przyrodnicze	Zabiegi uzgodnione z wojewódzkim konserwatorem przyrody		Uwagi
							projektowane	wykonane	

Na terenie Nadleśnictwa Głusko przedmiotem zestawienia powinny być:

- jeziora ramienicowe
- naturalne jeziora eutroficzne
- jeziora dystroficzne
- łąki trzęślicowe
- inne łąki wilgotne, w tym turzycowiska z turzycą tunikową
- torfowiska mszarne (z torfowcami)
- kłociowiska z kłocią wiechowatą, szuwary kłociowe nad jeziorami
- kwaśne buczyny
- żyzne buczyny
- grądy
- łągi (olsy i olsy jesionowe nad ciekami)
- olsy
- brzeziny bagienne (z bagnem, borówką bagienną lub widłakami)

² Konieczność wprowadzenia nowego wzoru zestawienia wiąże się z wydaniem cytowanego Rozporządzenia Ministra Środowiska już po wejściu w życie obowiązującej Instrukcji sporządzania POP

- bory bagienne i wilgotne z bagnem i borówką bagienną

11. Proponuje się ujęcie w Programie jako zabytków kultury także drobnych zabytków dawnej techniki, dawnej sztuki leśnej i miejsc pamiątkowych, jak np.: lokalizacje dawnych osad, kamienie pamiątkowe, kamienie drogowskazowe, drogi brukowane, nasadzenia drzew egzotycznych, historyczne nazewnictwo terenowe – z wykorzystaniem m. in. historycznych map topograficznych 1:25000 z lat 30-tych XX wieku. Ująć w Programie historię Głuska jako dawnego wiodącego ośrodka rolniczego, walor Głuska jako unikatowego skupienia zabytków techniki wiejskiej, a także historię szkoły leśnej w Głusku. Ująć występujące zabytki techniki - elementy Wału Pomorskiego (Zinventaryzować! Można wykorzystać inwentaryzację dostępną w DPN), system dawnego wodociągu w Głusku, kompleks stawów Rybakówki. Ująć w programie skupienie zabytków archeologicznych w okolicy Łęczyna.

12. Dla niektórych drobnych zabytków, wymagających tego, zaplanować w Programie ich rewaloryzację (np. podniesienie obelisku na grobli w kompleksie Rybakówki).

13. Planując elementy udostępnienia lasów społeczeństwu, wykorzystać projekty: ścieżki poznawczej w Głusku (wspólnie z Drawieńskim PN; prezentacja m. in. skupienia zabytków techniki wiejskiej) oraz ścieżki poznawczej prezentującej pozostałości umocnień Wału Pomorskiego k. Starego Osieczna, a także ewentualną ekspozycję walorów archeologicznych Łęczyna.

14. Prosi się o rozważenie postulatów, jakie pod adresem gospodarki leśnej w sąsiednich nadleśnictwach zostały sformułowane w projekcie planu ochrony Drawieńskiego Parku Narodowego w 2002 roku (załącznik 1). Proponuje się ich uwzględnienie i przeniesienie do zapisów Programu Ochrony Przyrody i planu urządzania lasu nadleśnictwa Głusko.

15. W analizie zagrożeń dla przyrody ująć plan budowy zbiornika zaporowego Chrapów na Mierzęckiej Strudze (opinia w załączeniu - załącznik 2)

16. Deklarujemy udostępnienie wszystkich posiadanych danych szczegółowych o stanowiskach cennych elementów przyrody. Wykonawca Programu jest proszony o kontakt pod adresem: Paweł Pawlaczyk, tel. 0600 482119 lub email: pawpawla@poczta.onet.pl

ZALĄCZNIK 1

Plan ochrony Drawieńskiego Parku Narodowego – PROJEKT, 2000 r.

(...)

6. Wnioski i postulaty pod adresem innych podmiotów

Prosi się Nadleśniczych Nadleśnictw: Bierzwnik, Człopa, Drawno, Głusko, Kalisz Pomorski, Krzyż, Tuczno, oraz Komisje Techniczno-Gospodarcze przyszłych planów urządzania lasu tych Nadleśnictw o:

- Pieczołowite przestrzeganie obowiązujących w Lasach Państwowych wymagań proekologicznego przestrzegania gospodarki leśnej, w tym szczególnie Zarządzenia nr 11a.
- Wykorzystanie w gospodarce leśnej pełnej wiedzy o ekosystemach leśnych w Puszczy Drawskiej zgromadzonej w toku badań naukowych prowadzonych w Drawieńskim Parku Narodowym i jego otulinie.
- Stworzenie mechanizmów stałego podnoszenia wiedzy przyrodniczej pracowników swoich jednostek, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności rozpoznawania gatunków drzew i krzewów, innych roślin, grzybów oraz zwierząt stanowiących walory przyrodnicze Puszczy Drawskiej, a także znajomości współczesnych trendów ochrony przyrody.
- Dobrowolne przyjęcie zasad:
  - ❑ oszczędzania w gospodarce leśnej okazałych drzew, przekraczających swymi rozmiarami orientacyjne rozmiary progowe – obwody w cm:
bez czamy - wszystkie drzewiaste; bluszcz – wszystkie; brzoza brodawkowata – 200; brzoza omszona – 180; brzoza żółta - wszystkie; buk zwyczajny – 300; cis pospolity – wszystkie; czeremcha – 100; czereśnia – 150; dagleżja – 230; dagleżja sina - wszystkie; dąb bezszypułkowy – 280; dereń - wszystkie drzewiaste; dąb szypułkowy – 300; głóg - wszystkie drzewiaste; grab – 180; grusza – wszystkie; jabłoń – wszystkie; jałowiec - wszystkie drzewiaste; jarząb pospolity – 100; jesion – 280; jodła – wszystkie; kasztanowiec – 250; kasztan jadalny - wszystkie; klon jawor – 250; klon polny – wszystkie; klon zwyczajny – 250; leszczyna – 100; lipy – wszystkie; miłorząb - wszystkie; modrzew – 230; olsza czarna – 230; olsza szara – 150; orzech – wszystkie; sosna zwyczajna – 230; sosna wejmutka – 190; szalkak - wszystkie drzewiaste; świerk – 230; topola biała – wszystkie; topola czarna i podobne – 350; topola osika – 180; trzmielina - wszystkie drzewiaste; wierzba biała i krucha – 300; wierzba iwa – 100; wierzba pięciopęcikowa – wszystkie drzewiaste, wiązy – wszystkie;
  - ❑ niewprowadzania do ekosystemów leśnych pospolitych gatunków obcego pochodzenia geograficznego, za wyjątkiem świerka, modrzewia europejskiego w roli domieszki, kasztanowca w alejach śródleśnych, ewentualnie dagleżji i dęba czerwonego w roli zadrzewień.
  - ❑ oszczędzania w gospodarce leśnej skupień rzadkich gatunków egzotycznych (np. brzoza żółta, kasztan jadalny, dagleżja sina) oraz skupień i stanowisk: brekinii, klonu polnego, wiązów, drzew owocowych
  - ❑ stopniowego eliminowania z uprawy modrzewia eurojapońskiego
  - ❑ zachowania pełni różnicowania dendroflory zarządzanych lasów, przez uwzględnienie wszystkich – nawet rzadkich – gatunków w planach produkcji szkółkarskiej Nadleśnictw. Prosi się także o zachowanie w ramach tego różnicowania populacji rzadkich gatunków obcego pochodzenia
  - ❑ pozostawiania jak największej ilości drzew martwych i zamierających, o ile tylko nie stwarza to bezpośredniego zagrożenia dla stanu zdrowotnego drzewostanów. szczególnie ważne jest pozostawienie do naturalnego rozkładu najgrubszych drzew wszystkich gatunków oraz wszystkich krzewów jałowca
- Zachowanie tych elementów lasu, które mają znaczenie dla jego walorów krajobrazowych, w tym: starodrzewi, starych, okazałych i malowniczych drzew, kwietnych łąk i muraw, kwietnych murawek i wrzosowisk na poboczach dróg leśnych.
- Współpracę w zakresie opracowania kompleksowych programów gospodarowania populacjami zwierzyny łownej w całej Puszczy Drawskiej. Zachowanie i tolerowanie wysokiego stanu liczebnej populacji zwierząt leśnych, szczególnie dzika, sarny i jelenia, traktowanych jako element atrakcyjności wizualnej krajobrazu leśnego.

- Utrzymanie łąk śródleśnych przez ich koszenie, conajmniej raz na 2 - 3 lata. Kosić należy stosunkowo wysoko nad powierzchnią ziemi i stosunkowo późno, po przekwitnięciu storczyków.
- Umiar w zalesianiu gruntów porolnych, nawet nieużytkowanych ugorów, a także o pozostawianie ich w jak największym zakresie do samorzutnego zalesienia drogą spontanicznej sukcesji.
- Wykluczenie prac odwadniania jakichkolwiek fragmentów terenu.
- Niestosowanie Rb I na skłonach terenu w otoczeniu rzek, mis jezior oraz torfowisk – co najmniej w odległości dwóch wysokości drzewostanu od wód i torfowisk, a także o niestosowanie Rb I w drzewostanach bukowych, dębowych, olszowych.
- Stosowanie w jak najszerszym zakresie rębni IIIId zarówno do przebudowy drzewostanów niedostosowanych do warunków siedliskowych jak i do odnawiania drzewostanów.
- Jak najszybsze i jak najlepsze opracowanie Programów Ochrony Przyrody jako aneksów do Planów Urządzenia Lasu. Podjęcie decyzji o wykonaniu Programów w maksymalnym przewidzianym instrukcją zakresie; prosi się szczególnie o przeprowadzenie specjalnej inwentaryzacji terenowej do celów Programów i o opracowanie pełnych list flory drzew i krzewów.
- Bieżące aktualizowanie (Nadleśnictwa RDLP w Szczecinie) lub opracowanie i bieżące aktualizowanie (Nadleśnictwa innych RDLP) waloryzacji przyrodniczo - leśnej lasów i gruntów nieleśnych, według metodyki zastosowanej na terenie szczecińskiej RDLP . Prosi się o uwzględnienie w tej waloryzacji kompletu materiałów zgromadzonych do Planu Ochrony DPN, w tym szczególnie inwentaryzacji przyrodniczej otuliny DPN. Prosi się także o podjęcie działań mających na celu wyszukanie na terenie Nadleśnictw i ujęcie w waloryzacji:
  - drzew o cechach pomnikowych, przekraczających rozmiarami orientacyjne wymiary progowe (obwody w cm):

bez czarny – 40; bluszcz - wszystkie kwitnące; brzoza brodawkowata – 220; brzoza omszona – 190; buk zwyczajny – 310; cis pospolity – 80; czeremcha – 120; czereśnia – 170; dagleza – 280; dąb bezszypułkowy – 310; dąb czerwony – 300; dąb szypułkowy – 360; glóg – 120; grab – 200; grusza – 200; jabłoń – 200; jałowiec – 7 m wysokości; jarząb pospolity – 140; jesion – 300; jodła – 250; kasztanowiec – 310; klon jawor – 300; klon polny – 100; klon zwyczajny – 300; kruszyna – 30; leszczyna – 40; lipy – 310; młodziób – wszystkie; modrzew – 280; olsza czarna – 250; olsza szara – 150; orzech – 200; robinia akacja – 300; sosna czarna - 240; sosna zwyczajna – 280; sosna wejmutka – 250; szakłak – 40; świerk – 300; topola biała – 250; topola czarna i podobne – 380; topola osika – 220; trzmielina – 30; tulipanowiec - wszystkie; wierzbina biała i krucha – 310; wierzbina iwa – 150; wierzbina pięciopięciokowa – 100; wiąz górski – 300; wiąz szypułkowy – 250; wiąz polny – 200.
  - drzew unikatowych form morfologicznych, np. sosen kołnierzykowatych, świerka węzowego
  - alei śródleśnych
  - wszystkich wypływów wód podziemnych, źródeł i źródeł
  - wszystkich stanowisk gatunków roślin wymienionych poniżej:

Bagnica torfowa, Bagno zwyczajne, Barwinek pospolity, Bażyna czarna, Bluszcz pospolity, Bniec czerwony, Bodziszek czerwony, Borówka bagienna, Brzoza niska, Bukwica lekarska, Cebulica syberyjska, Chamedafne północna, Cibora brunatna, Cis pospolity, Czerniec gronkowy, Czosnek węzowy, Czworolist pospolity, Dąbrówka kosmata, Driakwie - wszystkie gatunki, Dziewięciomnik błotny, Dziurawiec rozestany, Fiołek mokradłowy, Fiołek przedziwny, Fiołek torfowy, Glóg wielkoowocowy, Glóg krzywoszyjkowy, Gnieźnik leśny, Goździk piaskowy, Goździk pyszny, Grażel żółty, Groszek błotny, Groszek bulwiasty, Groszek skrzydłasty, Gruszczyka okrągłolistna, Gruszczyka średnia, Gruszczyka zielonawa, Grzybienie północne, Gwiazdnica bagienna, Jarząb brekinia, Jaskier wielki, Jezierza morska, Jeżogłówka najmniejsza, Jeżyna gocka, Jeżyna wzniesiona, Kąkol polny, Kłon polny, Kłoc wiechowata, Kokorycze - wszystkie gatunki, Koniczyna dwukłosa, Konietlica łąkowa, Kopytnik pospolity, Korzeniówki - wszystkie gatunki, Kostrzewa leśna, Kozłek bżowy, Kozłek dwupienny, Kroplik żółty, Kruszczyk błotny, Kruszczyk rdzawoczerwony, Kruszczyk szerokolistny, Krwiściąg mniejszy, Krzyżownice - wszystkie gatunki, Len przeczyszczający, Lilia złotogłów, Lipiennik Loesela, Listera jajowata, Łoboda lśniąca, Łuskiewnik różowy, Łyszczec baldachogronowy, Łyszczec wiechowaty, Manna długoząbkowa, Manna gajowa, Modrzewnica zwyczajna, Naparstnica pospolita, Naparstnica purpurowa, Nasieźrzał pospolity, Okrzyń łąkowy, Oman łąkowy, Orlik pospolity, Oset nastroszony, Oset zwisły, Osoka aloesowata, Ostrożeń bezłodygowy, Ostrożeń łąkowy, Paprotka pospolita, Paprotnica krucha, Perłowka jednokwiatowa, Pięciomnik prosty, Pływacz - wszystkie gatunki, Podejrzon księżycowy, Podkolan biały, Pomocnik baldaszkowy, Powojnik pnący, Przetacznik górski, Przędzka pospolita, Przygielka biała, Rosiczki, wszystkie gatunki, Rozchodnik oscisty, Róża francuska, Róża kutnerowata, Róża eliptyczna, Róża jabłkowata, Róża polna, Rukiew wodna, Rutewka orlikolistna, Rutewka pojedyncza, Rutewka wąskolistna, Rutewka żółta, Sasanka, Seradela drobna, Sitowiec nadmorski, Skrzyp olbrzymi, Skrzyp pstry, Skrzyp zimowy, Smotrawa okazała, Sniedek baldachogroniasty, Starzec wodny, Storzyczek kukawka, Storzyczyki - wszystkie gatunki, Strzępica piramidalna, Strzępica sina, Szafirek drobnokwiatowy, Szalej jadowity, Szalwia łąkowa, Szczaw gajowy, Szczaw wodny, Śmiłka wczesna, Śnieżyczka

przebisnieg, Świbka błotna, Świerząbek kosmaty, Traganek duński, Traganek piaskowy, Trzcinnik prosty, Turzyca bagienna, Turzyca ptasie łapki, Turzyca żółta, Wawrzynek wilczełyko, Wełnianka szerokolistna, Wełnianka waskolistna, Wiązówka bulwkowata, Wiciokrzew pomorski, Widłaki – wszystkie gatunki, Wierzba rokita, Wierzba rokita rozłogowa, Wilżyna ciernista, Włosieniczniki - wszystkie gatunki, Wyka leśna, Zachyłka oszczepowata, Zachyłka trójkątna, Zanokcica skalna, Złoc polna, Żurawina błotna, Żurawina drobnoowocowa, Żywiec cebulkowaty.

- wszystkich miejsc godowania i liczego występowania płazów, szczególnie traszek, rzekotki drzewnej, kumaka i ropuch
  - wszystkich stanowisk żmii, gniewosza i żółwia błotnego
- Przeprowadzenie celowego wyszukiwania gniazd ptaków drapieżnych, wykonywanego przez specjalistę, a następnie objęcie tych gniazd ochroną strefową zgodnie z obowiązującymi przepisami. Obowiązujący zakaz powinien być interpretowany jako zakaz dokonywania zmian istotnych dla ochrony stanowiska, np. należy dopuścić wykonywanie czyszczeń i trzebieży nawet w strefie stałej (200 - metrowej) pod warunkiem ich wykonania w sezonie zimowym.
- Rozważenie możliwości zwiększenia wieku rębności dla buka do 150 lat i dębu do 160 lat.
- Wprowadzenie w strukturze organizacyjnej swoich jednostek mechanizmów zapewniających gromadzenie, przechowywanie, udostępnianie i wykorzystywanie w praktyce gospodarczej informacji o walorach dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego zarządzanego terenu.
- Udostępnienie swojej bazy nasiennej do celów pozyskania materiału nasiennego służącego unaturalnieniu lasów DPN – dotyczy w szczególności:
- (...) populacji sosny i buka z Nadleśnictwa Bierzwnik,
- Udzielenie pomocy w programie zabezpieczenia puli genowej starych drzew owocowych i ozdobnych z terenu Puszczy Drawskiej.
- Przyjęcie do uprawy zachowawczej na terenie Nadleśnictw materiału z podlegających zachowaniu populacji z Drawieńskiego Parku Narodowego, gdy jest to niemożliwe na terenie Parku – szczególnie sosny, która w warunkach wykluczenia cięć zupełnych nie znajduje siedlisk dogodnych do jej wprowadzenia na terenie Parku.
- Troskę o rozproszone w lasach zabytki kultury materialnej w tym szczególnie o:
- brukowe nawierzchnie dróg leśnych.
  - kamienne drogowskazy przydrożne.
  - aleje śródleśne.
  - stanowiska archeologiczne, np. kurhany.
  - śródleśne cmentarze.
  - pozostałości dawnych osad ludzkich.
  - pomniki i pamiątkowe kamienie położone w lasach - szczególnie upamiętniające dawnych leśników.
- Wprowadzenie do użycia w codziennej praktyce, a także w miarę możliwości wprowadzenie na mapy gospodarczo - przeglądowe i przeglądowe, tradycyjnych nazw terenowych odtworzonych z materiałów historycznych
- Stosowanie w praktyce gospodarczej:
- budek lęgowych typu B rozwieszanych w starszych drzewostanach świerkowych i z domieszką świerka – dla ochrony włośchatki,
  - drewnianych a nie betonowych konstrukcji mostowych z poziomymi belkami pod spodem – dla ochrony pliszki górskiej,
  - budek dla nietoperzy,
  - budek dla traczy i gądołów, rozwieszanych nad brzegami jezior,
  - zasady pozostawiania otworów wlotowych i wejściowych na strychy we wszystkich obiektach będących w administracji Lasów Państwowych – dla ochrony sów, nietoperzy i kun,
  - uprawy drzew owocowych - najlepiej starych odmian miejscowych - przy położonych w lasach i przy lesie obiektach będących w administracji Lasów Państwowych.

- Troskę o zachowanie walorów architektury regionu przy remontach i przebudowach własnych obiektów oraz przy nowych inwestycjach. Prosi się szczególnie o:
  - ❑ zachowanie bryły budynków historycznych (pochodzących sprzed 1945 r.), niewprowadzanie dobudówek i przybudówek,
  - ❑ zachowanie dachówki jako pokrycia dachu,
  - ❑ zachowanie faktury muru ceglanego,
  - ❑ zachowanie kształtu i wewnętrznych podziałów drzwi i okien,
  - ❑ oszczędzanie podczas remontów ewentualnych kryjówek sów, zimowisk oraz kolonii lęgowych nietoperzy w budynkach.
- Przejmowanie – w miarę możliwości – w zarząd Nadleśnictw cennych elementów przyrody: jezior, torfowisk, bagien, łąk, dawnych parków – w celu ich ochrony i zachowania ich wartości, a następnie o ich ochronę i ewentualną rewaloryzację.
- Pozytywne uzgadnianie projektów wprowadzenia form ochrony przyrody zaproponowanych w niniejszym planie, jeżeli zostaną przedstawione do uzgodnienia przez wojewodę lub Rady Gmin.
- Doprowadzenie do uznania za lasy ochronne - wodochronne wszystkich lasów na siedliskach wilgotnych i bagiennych oraz objęcia ochroną bierną siedlisk Bb, BMb i LMb.
- Doprowadzenie do uznania za lasy ochronne – cenne fragmenty rodzimej przyrody - wszystkich lasów bukowych (biotop ujęty w Europejskiej Dyrektywie Habitatowej).
- Realizowanie małej retencji wody w lasach przez ochronę torfowisk oraz siedlisk wilgotnych i bagiennych (utrzymanie naturalnego poziomu wód gruntowych), przywracania naturalnego meandrowania zmeliorowanych cieków, tamowanie odpływu rowami melioracyjnymi i powtórne nawadnianie terenów osuszonych, przy rezygnacji ze sztucznych piętrzeń cieków. Wykonywanie urządzeń małej retencji z preferencją materiałów naturalnych: torfu, ziemi i drewna, przy minimalizacji stosowania konstrukcji betonowych.
- Zachowanie stawów śródleśnych jako mokradeł i płytkich zbiorników wodnych przy ograniczeniu ich wydzierzawiania i użytkowania do hodowli ryb.
- Na skrajnie przesuszonych bagienkach śródleśnych wykopanie do poziomu wody gruntowej dołów o powierzchni ok. 1 ara, o przynajmniej jednym fragmencie brzegu łagodnie nachylonych i w miarę możliwości nieregularnym przebiegu zróżnicowanych brzegach. Powierzchnia naruszona podczas takiego zabiegu nie powinna jednak przekraczać 10% powierzchni torfowiska. Przed zabiegiem potrzebna jest konsultacja florystyczna, dla oszczędzenia stanowisk cennych roślin.
- Niestosowanie środków chemicznych do ochrony lasu w miejscach gdzie mogłyby się one dostać do wód powierzchniowych cieków, jezior oraz źródeł.
- Współpracę w dziedzinie turystycznego udostępnienia terenów leśnych poza parkiem narodowym, w tym szczególnie w organizacji rozproszonego systemu informacyjno - edukacyjnego popularyzacji walorów kulturowych i przyrodniczych Puszczy Drawskiej (ścieżki poznawcze, rozproszone tablice informacyjne).

ZAŁĄCZNIK 2

Wstępna opinia na temat możliwego wpływu zbiornika retencyjnego "Chrapów" na różnorodność biologiczną i środowisko przyrodnicze

wykonana na prośbę: Nadleśnictwa Głusko

na podstawie: wizji terenowej w dniu 23 stycznia b.r., posiadanych materiałów własnych dot. przyrody doliny Mierzęckiej Strugi oraz koncepcji projektowej zbiornika "Chrapów" (mapa zasięgu zalewu) przygotowanej na zlecenie lubuskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych - oddział w Gorzowie Wlkp.; kopii znajdującej się w posiadaniu Nadleśnictwa Głusko.

Teren projektowany w koncepcji projektowej zbiornika do zalania jest rozległym torfowiskiem dolinowym, rozciągającym się w dolinie Mierzęckiej Strugi. Przynajmniej częściowo torfowisko to jest zasilane wodami soligenicznymi. Szczegółowe określenie typu zasilania torfowiska wymaga ekspertyzy w sezonie wegetacyjnym. Erozyjne zjawiska źródłkowe występują w pd.-wsch części obiektu, po stronie Nadleśnictwa Smolarz, a ślady źródeł, sugerujące trwające nadal zasilanie podziemne bez wpływów powierzchniowych - także po stronie Nadleśnictwa Głusko.

Walorów przyrodniczych terenu przewidzianego do zalania nie można ocenić w porze zimowej. Wstępnie można jednak oszacować, że obszar projektowanego zbiornika jest zdominowany przez wilgotne łąki na torfie i ziołorośla rozwinięte w wyniku porzucenia tych łąk. Prawdopodobieństwo występowania chronionych gatunków roślin i zwierząt ocenia się jako duże i zagadnienie to wymaga specjalistycznego rozpoznania w odpowiednim okresie (w sezonie wegetacyjnym). Prawdopodobne jest np. występowanie storczyków, a we fragmentach łągu olszowego - wawrzyńka wilczełyko. Prawdopodobne jest występowanie derkacza - gatunku chronionego o znaczeniu europejskim, a także innych chronionych gatunków ptaków. Istnieje także duże prawdopodobieństwo występowania roślin regionalnie zagrożonych wyginięciem i ujętych na regionalnej czerwonej liście - np. turzycy tunikowej, kozłka dwupiennego i in. Prawdopodobne jest występowanie typu chronionego siedliska przyrodniczego 'łąki wilgotne (*Cirsio-Polygonetum*)' a pewne występowanie, choć na niewielkiej powierzchni, lasu łąkowego

Circaeo-Alnetum, również zaliczanego do siedlisk chronionych. Chronionym siedliskiem przyrodniczym są także znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie obiektu i pozostające pod jego potencjalnym wpływem źródłiska.

W rzece Mierzęcka Struga stwierdzono występowanie miętusa, gatunku ujętego na aktualnej liście ryb ginących i zagrożonych wyginięciem i będącego również gatunkiem wskaźnikowym typowania obszarów przyrodniczo cennych wg systemu CORINE. Prawdopodobne jest występowanie minogów, gatunków o znaczeniu europejskim, będących kryteriami typowania obszarów sieci Natura 2000. Zagadnienia te wymagają specjalistycznej oceny w sezonie wegetacyjnym.

Ewentualne stanowiska roślin i zwierząt chronionych, a także chronionych siedlisk przyrodniczych, znajdujące się w strefie potencjalnego zalewu, ulegną oczywiście zniszczeniu w przypadku budowy zbiornika.

Ewentualna budowa zbiornika "Chrapów" wg założonej koncepcji projektowej spowoduje także przerwanie ciągłości korytarza ekologicznego Mierzęckiej Strugi - przede wszystkim ciągłości koryta rzecznego (zbiornik zaporowy, nawet w przypadku funkcjonowania przepławki na zaporze, stanowi barierę ekologiczną dla organizmów wodnych związanych z rzeką, ponieważ ma odmienny od rzeki charakter ekologiczny) i środowisk przyrzecznych. Korytarz Mierzęckiej Strugi jest zidentyfikowany jako jedna z ważnych struktur przyrodniczych dawnego województwa gorzowskiego.

Istnieje prawdopodobieństwo, że rzeka Mierzęcka Struga na tym odcinku jest szlakiem migracyjnym istotnym z punktu widzenia lokalnej populacji żółwia błotnego (gatunek chroniony, o znaczeniu europejskim); ewentualna budowa zbiornika może upośledzić tę funkcję

Ewentualna budowa zbiornika nie wpłynie pozytywnie na lokalną różnorodność biologiczną, ponieważ zbiornik nie będzie istotnie wzbogacał lokalnego zróżnicowania biotopów - w rejonie Chrapowa znajdują się już liczne biotopy jezior różnego typu z otwartym lustrem wody.

Przyrost retencji wody, jaki może zostać osiągnięty w wyniku ewentualnej budowy zbiornika, będzie niewielki w porównaniu z istniejącą retencją lokalną (liczne naturalne zbiorniki wodne i torfowiska). Obecnie miejsce planowanego zbiornika jest wypełnione przez torfowisko, skutecznie realizujące retencję gruntową. Zastąpienie torfowiska przez zbiornik zaporowy może nieco zwiększyć ilość retencjonowanej wody, jednak pogorszy "jakość" retencji - retencja gruntowa w torfie charakteryzuje się lepszymi właściwościami ekologicznymi (opóźnienie

odpływu, ograniczenie parowania i transpiracji w okresach suchych) od retencji w postaci zbiornika wodnego z otwartym lustrem wody.

Z punktu widzenia lokalnej różnorodności biologicznej i funkcjonowania krajobrazu, budowa projektowanego zbiornika jest więc **przedsięwzięciem o ryzyku oddziaływań niekorzystnych, bez perspektyw istotnych oddziaływań korzystnych.**

Wpływ projektowanego zbiornika na sąsiadujące z nim ekosystemy leśne i ich drzewostany wymaga odrębnej ekspertyzy, uwzględniającej zagadnienia hydrogeologiczne. Występowanie zjawisk źródłiskowych sugeruje bowiem kompleksowość budowy geologicznej w sąsiedztwie obiektu, z udziałem zarówno warstw przepuszczalnych, jak i nieprzepuszczalnych dla wody. Nie ma jednak żadnych podstaw do oczekiwania wpływu pozytywnego, ponieważ drzewostany w sąsiedztwie obiektu nie wykazują obecnie żadnych objawów stresu wynikającego z przesuszenia, a odwrotnie - dobrze funkcjonują w obecnych warunkach przemysłowej gospodarki wodnej, odpowiadającej wymaganiom ekologicznym sosny, która jest w nich głównym gatunkiem panującym. Fragment łągi olszowego, jaki znajduje się w obrębie projektowanego zalewu, zostałaby oczywiście w przypadku budowy zbiornika całkowicie zniszczony.

Budowa projektowanego zbiornika nie ma żadnego znaczenia dla ewentualnego bezpieczeństwa przeciwpożarowego sąsiadujących kompleksów leśnych. Ewentualna organizacja punktu czerpania wody - o ile w ogóle jest potrzebny, w świetle ilości innych dostosowanych do tego celu zbiorników wodnych w okolicy - jest możliwa na Mierzęckiej Strudze bez budowy zbiornika i bez jakichkolwiek inwestycji z wyjątkiem oczyszczenia drogi dojazdowej, ponieważ do tego celu mogą być wykorzystane przyczółki dawnego mostu.

Z punktu widzenia gospodarki leśnej i funkcjonowania sąsiednich ekosystemów leśnych projektowana inwestycja **nie niesie więc perspektyw żadnych istotnych oddziaływań korzystnych.**

Niewielki fragment lasu znajdujący się w zasięgu projektowanego zalewu - w pobliżu projektowanej zapory - jest z ekologicznego punktu widzenia płatem łągi olszowego. Las ten jest uznany za wodochronny. Nie ma żadnych podstaw do twierdzenia, że w wyniku likwidacji tego drzewostanu i zalania terenu funkcja wodochronna będzie realizowana w sposób lepszy, niż obecnie.

Cały obiekt leży w granicach istniejącego Obszaru Chronionego Krajobrazu "Dobiegniew", utworzonego rozporządzeniem wojewody gorzowskiego w 1998 roku. Sytuacja prawna zakazów obowiązujących w tym Obszarze nie jest jasna wobec nowelizacji prawa ochrony przyrody,

dokonanej w 2000r. (Ustawa o zmianie ustawy o ochronie przyrody z 7.12.2000, Dz. U. 3 z 2001, poz. 21), można jednak wywieść argumentację, że w granicach tego Obszaru obowiązują przepisy określone obecnym Art. 26 ustawy o ochronie przyrody, w myśl których *"na obszarze chronionego krajobrazu zabrania się (...) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej"*. Projektowana inwestycja nie spełnia powyższego kryterium.

Obiekt leży też w granicach obszaru proponowanego do ujęcia - po wejściu Polski do Unii Europejskiej - w europejskiej sieci Natura 2000. Wobec zarysowanego powyżej ryzyka ekologicznego możliwe jest więc po 2004 r., że inwestycja znalazłaby się w konflikcie z prawem Unii Europejskiej (COUNCIL DIRECTIVE 92/43/EEC of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora).

Poznań, 25 stycznia 2002

Paweł Pawlaczyk